

Human IT

Tidskrift för studier av IT
ur ett humanvetenskapligt perspektiv

Hemsida, ljuva hemsida

/Om infantilism på Nätet/

av [Ladislaus Horatius](#)

Även om jag är en hård kritiker av IT (som jag ibland uttyder informationstyranni) har jag respekt för Internet. En enkel definition eller metafor för Nätet kan jag inte hitta. Den är på en och samma gång torgmarknad, skyltfönster, klotterplank, bibliotek, debattforum, telegraf, och porrtidning. Här hittar man djurvänner, hackers, pensionärer, gravt handikappade, fantasyfantaster, gravskändare, med mera. Strange bedfellows -- dock med en dos exhibitionism som gemensam nämnare. För egen del använder jag Internet främst som propagandamaskin, en förlängning av det klassiska flygbladet. Jag är en gammaldags pamflettist med modern utrustning.

Internet växer rasande snabbt. Har ni hört den frasen förr? Allegro furioso heter det på musikspråk. Den finaste snabbheten är tydligen den rasande, för lagom snabbhet är inte attraktivt ens i lagomlandet Sverige. Den klassiska bilden för rasande snabb tillväxt är annars cancer, efterlängtd av ingen. Tänk så motsatt syn man kan ha på olika sorters tillväxt.

Det finns något obalanserat, rentav patologiskt i Internets tillväxttakt. När något växer måste något annat krympa. För det är inte så att vi både RINGER mera och UMGÅS mera, skriver mera e-mail OCH riktiga brev. Digital kommunikation (alltid lönsam för någon) står i motsatsförhållande till "akustiskt" umgänge (en förlustpost för Telia). Under en Norgevistelse hittar jag ett gratisvykort med följande text:

"Detta er det siste kortet du får :(Heretter blir det e-post fra meg."

In med det nya, ut med det gamla.

Hemsidor är en av de saker som rasande tillväxer på Nätet. Jag har roat mig med att göra en liten sight-seeing bland svenska hemsidor och nu vet jag knappt om jag ska skratta eller gråta.

Man kallar gärna sin hemsida för "mitt andra hem". Detta är en sentimentalism som får mig att fundera över vilsenhet, rotlöshet, och den moderna människans tveksamma prioriteringar i en värld där naturliga mötesplatser -- såsom krogen, självklara torg, lanthandeln förr -- inte längre existerar, eller åtminstone måste sökas långt bort.

Så här skriver folk om sitt andra hem. (Att ordet homepage övergår i "hem" tycks vara helt självklart. Det är det inte.)

"Checka in mitt hem på webben." (Klassisk svengelsk öppningsreplik.) "Sparka av dig skorna och titta in en stund." (Det gäller att göra det mysigt för sig, det förstod redan Povel Ramel.) "En hamn för den enfaldige surfaren. Nu med animering och gästhamn!" (Låt tusen metaforer blomma! Fast vem vill lystra till ordet enfaldig?) "Äventyret utanför verkligheten -- en annorlunda site där allt kan hända just Dig." (Dyliska överord är lika vanliga på hemsidor som i reklam. De ÄR reklam. På Internet är alla i någon betydelse krämare. Sälj dig själv! Vem vet, du kanske kan få jobb på reklambyrå.) "En hemsida skapad av en chalmerist för att sprida glädje bland världens alla människor." (Ambitionsnivån är det inget fel på. Men hur är det med ögonfärgen?)

Hemsidesbyggaren är en nybyggare, rentav utvandrare till det förlovade landet Cyberspace. Han pendlar mellan skrytsamma överord ("Allt... och lite till" sägs en persons sidor innehålla) och "Får jag presentera min fula fru?" (som förstås kan vara förtäckt skryt).

Även om sådant som kön är svävande i cyberrymden hör vi ändå maskulina och feminina stämmor. "Den enda sidan Du behöver! Fräckaste sidan norr om Stockholm med länkar till bl. a. PLAYBOY!" Och så flickan: "En ganska söt hemsida, faktiskt. Jättemycket utöver det vanliga." Och så några varianter på "min fula fru": "Kan detta vara den tristaste hemsidan på hela Internet?" (Något slags rekord vill man ändå slå.) "En extremt kass hemsida som du *ABSOLUT* inte skall titta på." (Man kan fråga sig varför personen alls tilltalar oss.) "Här finns inget skoj och inget du egentligen vill titta på. Jag lade upp den här bara så att fler kan hitta den och bli deprimerade." (Detta ser glädjedödaren Horatius som berömvärt. Lycka till, kollega!)

Personen som beskriver sin sida som "en massa nonsens" är helt inne på min linje. Ändå har han lagt upp sidorna...

Vad kan man då läsa om på dessa hemsidor? Allt möjligt, naturligtvis. Folk berättar om sin familj, sina vänner och husdjur, sitt arbete, sin stad, sina virkmönster, osv. En av de mera infantila inslagen är LISTOR. (Observera att jag inte talar om officiella sajter, där listor kan vara högst relevanta.)

Att lägga upp listor över ens "bokmärken", CD-samling, lästa böcker, etc. tyder på höga tankar om en själv, och framför allt om andras intresse för detaljerna i vårt privatliv. Här vill jag citera "An Approach to Style" av E.B White. Han talar till författare och skribenter men alla kan ta åt sig. (Förresten blir de som lägger upp hemsidor skribenter vare sig de vill eller inte.)

We all have opinions about almost everything, and the temptation to toss them in is great. To air one's views gratuitously, however, is to imply that the demand for them is brisk, which may no be the case.

(Att strö omkring oss tyckande om allt mellan himmel och jord implicerar att det finns en livlig efterfrågan efter våra åsikter. Detta är möjligtvis inte fallet.)

"Vadå efterfrågan?" säger någon irriterat. "Jag lägger upp vad jag har lust med på Nätet, om så bara för att mina kusiner ska läsa't. Har jag lust att publicera min shoppinglista -- 2 liter mjölk, smör, bananer, Estrella Chips -- så GÖR jag det!"

Visst, det är var och ens rättighet att lägga upp sin shoppinglista på Nätet. Men kom inte och säg att anklagelsen om infantilism är obefogad. Denna aspekt av Internet är som en lekstuga; kul, kanske t.o.m. viktig för vederbörande och närmast sörjande. Men ENDAST för dem.

Så betraktar man inte andra media såsom tidningar. Där gallras till och med insändare. På Internet gallras ingenting, vilket gör att högkvalitativt tankegods trängs med hemsidornas privata banaliteter.

Men hur kan jag vara så tvärsäker? Är jag inte orättvist hård, har inte alla rätt att publicera sig, att synas och därmed (enligt tidens logik) finnas? Varför är detta banalt?

Jo, för att jag ser det. Shoppinglistan blir banal när den läggs fram i offentlighetens ljus. Först då. Om ni såg min egen shoppinglista, mina bokmärken, mina fotografier på Nyponstina (min katt) och min samling av flugan i soppan-vitsar skulle ni möjligen också rodna. Det vore den sunda reaktionen, för allt det där angår ju inte er. Att titta in i andras privatliv utan att man blivit inviterad, utan att man har något som helst förhållande till vederbörande, är pinsamt. (Såvida man inte är entusiastisk voyeur, förstås. På sätt och vis gör Nätet voyeurer av oss alla.)

Inte sällan känner jag en ställföreträdande skam för den glada hemsidessnickaren. Jag skäms och rodnar. Det är ett hårt jobb men någon måste göra det.

Det är uppläggningsen av privat material i en offentlig sfär (WWW) jag talar om. E-mail kan förstås vara lika privat i sitt innehåll men där fingertalar man till en känd krets, oftast en ensam mottagare. Man kopierar inte alla sina mail till fäster och moster och sänder till DNnet eller Torget. Men på hemsidorna råder total förvirring mellan privat och offentligt. WWW är stundtals som ett enda stort Trivial Pursuit.

Låt oss titta på skamkänslan. Den utlöses av kollisionen mellan privat och offentligt. Det är t.ex. inte skamligt att sitta på toaletten och uträtta sina behov, men den som glömmer att låsa toalettdörren vill helst sjunka under jorden när en främling stövlar rakt in i eliminationsprocessen. (Så är det tydligen även med naturfolk, enligt Hans Peter Duerr ("Nakenhet och skam"). De är möjligen ännu känsligare än vi. Enligt Duerr händer det att folk lämnar sin by för gott, ja, t.o.m. begår självmord, bara för att någon hört dem fisa!)

Samma krock mellan privat och offentligt återfinns på Internet, dock utan märkbar skamkänsla. På Nätet vill man tydligen hålla toalettdörren öppen.

Ett annat intressant fenomen på hemsidorna är RÄKNAREN. Här handlar det om infantilt kvantitetstänkande.

Att tvåusen fulla ungdomar går förbi min pizzabutik en fredagskväll skulle jag (eller ni) knappast skryta med. Att hälften av dem stannar till i två minuter utanför mitt fönster är ingen större merit. Att dussintalet stoppar små lappar i min brevlåda, med meddelanden som "Ville bara säga hej!", "Sjust affär. Helt klart!", "Tjoflöjt!!! Kolla in min affär nästa gång:-)", skulle knappast höja min känsla av människovärde.

När hemsidans räknare däremot stiger mot höjderna, med samma bakomliggande logik, blir man å andra sidan oerhört stolt. Man vet inte vem som går förbi och fönstertittar. (Många -- nåja, några -- hemsideskonstruktörer verkar uppriktigt förvånade att överhuvudtaget någon besöker deras sidor.) Man vet inte vad som lockade besökarna dit, vad de tänkte och tyckte, huruvida de verkligen var människor eller bara Internetrobotar som genomsöker nätet ¹. Det enda man vet är att någon / något varit där. Ändå blir man mäktigt stolt.

Själv skulle jag kunna tänka mig följande text på min hemsida: "Denna sida har hittills betraktats av 10 personer: Roger Corman, Bobby Fischer, Noam Chomsky, Alison Kennedy, Umberto Eco, William Gibson, Frank Sinatra, Steven Spielberg, Thomas Pynchon, Elle McPherson." Tio personer är inte mycket, men vilken utvald skara! Det skulle jag kunna skryta med. Det skulle kunna vara kvalitetstänkande.

Men på Nätet handlar det om kvantitet. Eftersom räknaren (bl.a. i diskretionens namn) inte ger oss svar på frågan "vem?" ägnar vi oss med så mycket större frenesi åt frågan "hur många?".

Visst, det finns något som heter gästböcker. Med deras hjälp kommer man ifrån anonymiteten, sägs det. Kanske. Jag har själv aldrig testat gästbok, jag föredrar att publicera valda delar av min post istället, främst hatbreven.

Men i gästboken kommer inte alla att skriva. Hur vet jag att det inte var just Elle, Gibson eller Eco som inte lämnade visitkort efter sig? Det kan man inte veta. Och även om gästboken eliminerar en del av anonymiteten befordrar den samtidigt infantiliteten. Läs bara vad det står i tio slumpvalda gästböcker. Tramsnivån ökar lavinartat med gästbok. (Där detta är möjligt.)

Vad ska man då säga om LÄNKAR? Låt oss höra vad folk själva säger.

"En otroligt bra, välgjord, snygg sida med massor av suveräna länkar." "Lite av varje. Några länkar hit och några länkar dit." "Du kan lägga in DINA länkar." (Rena gökboet.) "En personlig hemsida som inom kort kommer att innehålla fantastiska länkar - för närvarande är sidan under konstruktion." (Varför inte, i samma anda, hålla pianokonsert med halvt inövat program, vara klädd i nästan färdigsydda plagg och äta nästan färdiglagad mat?)

Länkar är sannerligen ett centrifugalt fenomen.

"Kom och hälsa på mig och gå någon annanstans!" -- så säger man inte till folk som man bjuder på middag. Bjuder vi hem folk ger vi dem inte "heta" telefonnummer och adresser så att de snarast ska gå därifrån. Det vore ju fånigt. Så gör man däremot på

hemsidorna. Besöket blir därmed en snabbis: Jag kommer till ditt "andra hem", höjer din räknare ett snäpp, går till din länksida, hittar något som är hundra gånger roligare än din sida, och surfar raskt vidare. In och ut, det är nästan som diarré.

Jag är inte omedveten om vilka tankar som finns bakom uppfinningen hypertext. Men där det finns bruk finns det missbruk och jag kan tänka mig att Ted Nelson med kollegor inte är glada över vad "mannen på informationsmotorvägen" idag använder detta ickelinjära redskap till. Ett hyperlänkat vetenskapligt dokument är en sak, hemsidans länkar till Altavista, Torget och kompisarna något helt annat. Saken handlar om centrifugal inspiration. Alla dessa länkar, dessa pilar som pekar Någonannanstans, gör att vi har myror i byxorna hela tiden. "Ojoj, vad missar jag nu genom att dröja tre minuter på den här sajten?"
WWW longa, vita brevis!

Men om vi lockas att lämna nuet och häret, det verkligaste som finns, börjar våra egna konturer att upplösas. Vi blir själva små fotnötter i livets bok, enbart periferi, inget centrum. Som en fransk tänkare uttryckte saken: Man känner universum, men inte sig själv.

Fotnot

1) Självdiskriminerar jag robotar med en META-tag: noindex, nofollow. Mina sidor är bara för människor. ([Åter](#) till brödtexten)

Författaren

Ladislaus Horatius är musiker och filosof. Grundare av Bakpartiet (se <http://www.common.se/horatius>)

© Ladislaus Horatius, 1998

Åter till [Human IT 2/1998](#)